

Satrançta rakibinin amacını kim iyi sezebiliyorsa genellikle o kazanır. O halde bir oyuncu mantık ve hayal gücü yanında ruh biliminden de yararlanmak zorundadır. Karşımızdaki karakterini anlayabilme yeteneği satrançta büyük üstünlük sağlar.

Ecz.Murat Boyacı

Jose R. Capablanca

EMANUEL LASKER (1867-1941)

Satranç kariyeri içinde 26 (!) maç kazanan Steinitz sonunda unvan maçında Lasker'e yenilmiştir,1894. Fakat onun dahiyane fikirleri ve prensipleri hiç yenilmemiştir; çünkü başarılı rakibi Lasker, onun hayat eserinin sadık bir halefi olmuştur. İkinci Dünya Şampiyonu Emanuel Lasker, uzun yıllardaki başarıları ve satrancın gelişmesini sağlayan önemli çalışmaları ile, unutulmaz bir ün kazanmış olağanüstü satranç ustalarından biri idi. Steinitz 28

yıl dünyanın en kuvvetli oyuncusu sayıldı. Lasker ise, çok daha zor zamanlarda unvanını korudu: Çünkü onun zamanında zirvede bulunan ustalar da artık satrançtaki

bütün yeni gelişmeleri çok iyi biliyorlardı ve buna göre oynuyorlardı; yani Steinitz zamanında olduğu gibi, biraz "karanlıkta" oynayan romantiklerin aksine artık yeni ekolün avantajlarından tam anlamıyla yararlanıyorlardı.

Akademik düzeyde matematik ve felsefe ile uğraştığı için uluslararası turnuvalarda diğer ustalara göre seyrek olarak oynuyordu. Bu şartlar altında dahi 27 yıl "resmi" dünya şampiyonu olarak kalmayı başarmıştı. Denebilir ki bir daha asla hiçbir usta bu kadar uzun süre zirvede kalmayı başaramamıştır.

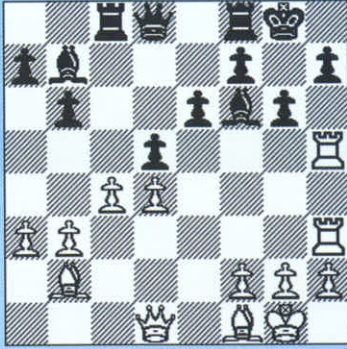
Turnuvalarda oldukça seyrek oynamış olan Lasker, büyük aralıklarda ilmi çalışmaları ile uğraşıyordu. 1902 yılında Almanya'daki Erlangen Üniversitesi'nden matematik "doktoru" unvanını alan Lasker, felsefe ile de içli dışlıydı ve "Mücadele-

Der Kampf" isimli felsefik bir eser yazmıştı. Mücadele kavramı üzerine kurduğu felsefe satrançta da ona rehberlik etmek-teydi.

Lasker, Steinitz'in 'mantıklı oyun ilmi'ni, rakibin psikolojisini de göz önüne alarak tamamlamıştır. Lasker şuna dikkat etmiştir: Verilen bir konumda, iki rakibin stillerine bağlı olarak, belli bir hamle bir rakibe karşı kuvvetli, diğer birine karşı zayıf olabilir. Demek ki, satrançta planlama yaparken konumun özellikleri yanında rakibin kişiliği, turnvadaki durumu gibi psikolojik özelliklerini de göz önüne almak gerekir. Richard Reti onu hakkında şöyle demektedir: "Lasker'in turnuva oyunlarını incelerken, ilk bakışta inanılmaz görünen sürekli şansı beni önce şaşırtmıştı. Lasker'in öyle turnuva birincilikleri vardı ki, her oyunu yitip konumdan kazanmıştı. Bu yüzden Lasker'in hipnotik etkileyciliğinden söz ediliyordu. Sürekli olarak bu kadar başarı kazanan bir oyuncunun çok güçlü olması gerekirdi. Ama o zaman o kayıp konumlar neyin nesiydi? Bu yadırgatıcı görünse de verilecek tek yanıt var: Lasker çoğu kez bile bile kötü oynar. Satranç tekniğindeki büyük gelişmelerin bir sonucu olarak artık düzgün oynanan birçok oyun beraberlikle sonuçlanmaktadır. Beraberliği önlemek amacıyla Lasker, kurama aykırı bir dizi hamleyle oyunu uçurumun kenarına getirmekte; kendisi büyük direnciyle güçlükle tutunabilirken güvenli görünen rakibi uçuruma yuvarlanmaktadır. Böylece Lasker yalnızca doğru ve sağlam oynamakla elde edemeyeceği bir başarıya ulaşabilmiştir."

Lasker, 1894 tarihinde kazandığı dünya şampiyonluğunu 1921 yılına kadar 7 kez korumuştur. 1921 yılında Capablanca'ya karşı unvan maçını kaybetmiş, 27 yıllık unvanı artık kendinden çok daha iyi bir maç oyuncusu olan ve kendisinin mücadele yöntemini çoktan kavramış olan genç Capablanca'ya bir nevi devretmiştir.

SATRANÇ ve PSİKOLOJİ ÜZERİNE KISA BİR HİKAYE (DİAGRAM 1)

Bu durum Keres-Smyslov 1953 Zurich Enterzonal turnuvasında 19.Kc3-h3!? hamlesinden sonra meydana gelmiştir.

Bu parti her iki taraf için özel bir durum taşıyordu çünkü kazanan şampiyon olacaktı. Hamle sırası siyahta...Görüldüğü gibi Keres 19.Kh3!? hamlesiyle h5'teki kaleyi feda etmiş durumda.

Bu an için Smyslov: Uzun zaman düşündüm, kaleyi almayı çok istedim, kaleyi aldıktan sonra beyazların nasıl kazanacağını doğrusu çok merak ediyordum, diyor.

Şampiyon olmak arzusuna rağmen Smyslov 19..gh5 oynamıyor. Çünkü: Bir satranç partisi esnasında yalnız varyantların matematiksel hesapları değil, usta bir satranççının bazı durumları hissetmesi de önemli rol oynar.

Nitekim oyun esnasında beyazlar için iyi bir devam yolu göremediği halde Smyslov'un gh5 oynamaması acaba tesadüf müdür? Hayır! Bu, usta bir satranççının derin pozisyon anlayışının belirtisidir.

"Her şeye rağmen bu kaleyi almaktan en sonunda vazgeçtim, çünkü beyazlara herhangi bir hücum şansı vermek istemiyordum." diyen Smyslov neticede 19..dc4!! oynuyor ve partiden sonra sorulan 'kale alınsaydı ne olurdu?' sorusunu Keres şöyle yanıtlıyor: "19..gh 20.Vh5 Ke8 21.a4!! ve

Fa3± Keres Smyslov'un 19..dc4'üne hazırlıksız davranarak 20.Kh7 oynamış ve oyunu süratle kaybetmiştir.

Bronstein'e göre: 19..dc4!! 20.Vg4 c3 21.Fc3 Kc3 22.Kc3 Vd4 23.Vd4 Fd4 24.Kc7 gh 25.Kb7 = 19..dc4!! 20.Kh7? c3 21.Vc1 Vd4 22.Vh6 Kfd8 23.Fc1 Fg7 24.Vg5 Vf6 25.Vg4 c2 26.Fe2 Kd4 27.f4 Kd1 28.Fd1 Vd4 0-1

Satrançta Başarının Esasları Hans Müller

1975 Moskova Satranç Turnuvası sırasında, turnuvaya katılan satranççılar üzerinde Profesör Djakov, Petrowsky ve Rudik psikoteknik bir araştırma yapmışlar, satranç oyuncularının aşağıdaki özellikler nedeniyle başarılı olduklarını saptamışlardır.

- 1- İyi sağlık durumu
- 2- Kuşvetli sinirler
- 3- Kendine hakim olmak
- 4- Dikkatini sürekli ve düzenli bir şekilde kullanabilmek
- 5- Dinamik ilişkiler için yetenek
- 6- Ruhi ve zihni bakımdan huzurlu ve ölçülü olmak
- 7- Yüksek derecede zihni gelişme
- 8- Somut düşünce yeteneği
- 9- Objektif düşünme yeteneği
- 10- İyi bir satranç belleği
- 11- Birleştirici düşünce ve hayal gücü.
- 12- Kombinezon yeteneği
- 13- İrade disiplini
- 14- Zihni sürati intikal
- 15- Kendine güvenmek (Özgüven)

Kaynaklar: Satrançta Büyük Ustalar Modern Görüşler-Richard Reti, Satrançta Dünya Şampiyonluğu-Selim Palavan A.Cemalettin Talum, www.satranc.net

